

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Kinga Sternik

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej del. do Prokuratury Krajowej
Krzysztofa Urgacza

w sprawie **F. S., T. R.** skazanych z art. 280 § 1 k.k., art. 158 § 3 w zw. z art. 64 § 2.
k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 marca 2024 r.,

kasacji wniesionych przez obrońców

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 7 października 2021 r., sygn. akt II AKa 93/20

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 18 lutego 2020 r., sygn. akt II K 218/17,

**1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6
k.p.k. w zw. z art. 101 § 2 k.k. uchyla zaskarżony wyrok i utrzymany
nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie w odniesieniu
do oskarżonego F. S. co do czynów z art. 157 § 2 k.k. i
postępowanie karne w tym zakresie umarza;**

2. kosztami procesu w tej części obciąża Skarb Państwa;

3. w pozostałym zakresie w odniesieniu do oskarżonego F. S. i oskarżonego T. R. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę w tej części przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie;

4. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. G. J. (Kancelaria Adwokacka w R.) - obrońcy z urzędu oskarżonego F. S., oraz adw. K. P. (Kancelaria Adwokacka w R.) - obrońcy z urzędu oskarżonego T. R. kwoty po 1920 zł za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym.

[PGW]

UZASADNIENIE

F. S. został oskarżony o to, że:

I. w dniu 04/05 stycznia 2016 r. w S. woj. p., działając wspólnie i w porozumieniu z T. R. używając przemocy poprzez zadawanie ciosów w głowę oraz po całym ciele doprowadził J. D. do stanu nieprzytomności, a co najmniej bezbronności po czym dokonał kradzieży pieniędzy w kwocie niemniejszej niż 300 zł na szkodę wymienionego natomiast pokrzywdzony, w wyniku pobicia doznał obrażeń ciała w postaci rozległych, licznych ran tłuczonych, zasinień i wylewów krwawych tkanek miękkich głowy i twarzy, mnogich zasinień i otarć naskórka tułowia i kończyn górnych, mnogich wylewów krwawych tkanek miękkich grzbietu i klatki piersiowej, wieloodłamowego otwartego złamania i wgniecenia łuski kości potylicznej, złamania kości podstawy czaszki, stłuczenia i rozerwania mózgu, stłuczenia i rozerwania mózdzku, krwiaka podpajęczynówkowego i dokomorowego, złamania licznych żeber strony prawej, krwotoku do jamy opłucnowej prawej i do jamy otrzewnowej, pęknięcia wnęki nerki prawej z krwiakiem zaotrzewnowym, pęknięcia płata prawego wątroby, złamania wieloodłamowego łopatki i obojczyka prawego, złamania wyrostów kolczystych kręgów piersiowych i wyrostka poprzecznego kręgu lędźwiowego, w następstwie czego J. D. zmarł w dniu [...] 2016 r., przy czym zarzuconego mu czynu

dopuścił się będąc uprzednio skazanym za umyślne przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w warunkach określonych w art. 64 § 2 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w Leżajsku, sygn. II K 197/11, zmienionego wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie, sygn. II Ka 491/11, w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej roku kary pozbawienia wolności, którą odbywał w okresie od 20 września 2010 r. do dnia 20 lutego 2013 r., tj. o czyn z art 280 § 1 k.k. i art 158 § 3 k.k. w zw. z art 64 § 2 k.k. w zw. z art 11 § 2 k.k.;

II. w bliżej nieustalonym dniu pomiędzy początkiem sierpnia a września 2015 r. w S., woj. [...] poprzez zadawanie ciosów pięściami oraz kopiąc po głowie i całym ciele dokonał uszkodzenia ciała W. F., powodując przy tym obrażenia ciała wymienionego w postaci licznych podbiegnięć krwawych okolicy pleców - żeber, kończyn dolnych i górnych, rany tłuczonej palca wskazującego ręki lewej, które to obrażenia skutkowały naruszeniem czynności narządów ciała na okres trwający nie dłużej niż siedem dni, tj. o czyn z art 157 § 2 k.k.;

III. w bliżej nieustalonym dniu pomiędzy początkiem sierpnia a września 2015 r. w S. woj. [...] poprzez zadawanie ciosów pięściami oraz kopiąc po głowie i całym ciele dokonał uszkodzenia ciała Z. O., powodując przy tym obrażenia ciała wymienionego w postaci licznych podbiegnięć krwawych i zaczerwienienia skóry z bolesnością na plecach oraz kończynach dolnych, a także krwiaka okularowego oka prawego, które to obrażenia skutkowały naruszeniem czynności narządów ciała na okres trwający nie dłużej niż siedem dni, tj. o czyn z art. 157 § 2 k.k.

T. R. został oskarżony o to, że:

IV. w dniu 13 grudnia 2015 r. w S. woj. [...] używając przemocy wobec J. D. poprzez zadawanie ciosów w okolice głowy i ucha lewego doprowadzając tym działaniem wymienionego do stanu bezbronności dokonał kradzieży pieniędzy w kwocie około 270 zł czym spowodował u pokrzywdzonego obrażenia ciała w postaci stłuczenia i krwiaka ucha lewego, stłuczenia powłok klatki piersiowej oraz krwiaka okularowego oka prawego, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała trwające nie dłużej niż siedem dni, przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się będąc uprzednio skazanym za umyślne przestępstwo podobne z art. 280 § 1 k.k. w warunkach określonych w art. 64 § 2 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w Leżajsku, sygn. II K 197/11, zmienionego wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie, sygn. II

Ka 491/11, w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej roku kary pozbawienia wolności, którą odbywał w okresie od 14 stycznia 2011 r. do dnia 10 kwietnia 2015 r., tj. o czyn z art. 280 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.; V. w dniu 04/05 stycznia 2016 r. w S. woj. [...], działając wspólnie i w porozumieniu z F. S. używając przemocy poprzez zadawanie ciosów w głowę oraz po całym ciele doprowadził J. D. do stanu nieprzytomności, a co najmniej bezbronności po czym dokonał kradzieży pieniędzy w kwocie nie mniejszej niż 300 zł na szkodę wymienionego natomiast pokrzywdzony, w wyniku pobicia doznał obrażeń ciała w postaci rozległych, licznych ran tłuczonych, zasinień i wylewów krwawych tkanek miękkich głowy i twarzy, mnogich zasinień i otarć naskórka tułowia i kończyn górnych, mnogich wylewów krwawych tkanek miękkich grzbietu i klatki piersiowej, wieloodłamowego otwartego złamania i wgniecenia łuski kości potylicznej, złamania kości podstawy czaszki, stłuczenia i rozerwania mózgu, stłuczenia i rozerwania mózdzku, krwiaka podpajęczynówkowego i dokomorowego, złamania licznych żeber strony prawej, krwotoku do jamy opłucnowej prawej i do jamy otrzewnowej, pęknięcia wnęki nerki prawej z krwiakiem zaotrzewnowym, pęknięcia płata prawego wątroby, złamania wieloodłamowego łopatki i obojczyka prawego, złamania wyrostów kolczystych kręgów piersiowych i wyrostka poprzecznego kręgu lędźwiowego, w następstwie czego J. D. zmarł w dniu [...] 2016 r., przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się będąc uprzednio skazanym za umyślne przestępstwo podobne z art. 280 § 1 k.k. w warunkach określonych w art. 64 § 2 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w Leżajsku, sygn. II K 197/11, zmienionego wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie, sygn. II Ka 491/11, w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej roku kary pozbawienia wolności, którą odbywał w okresie od 14 stycznia 2011 r. do dnia 10 kwietnia 2015 r., tj. o czyn z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, wyrokiem z 18 lutego 2020 r., sygn. II K 218/17, uznał oskarżonego F. S. za winnego popełnienia:

1. czynu opisanego wyżej w pkt. I, stanowiącego przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i skazał go na karę 10 lat pozbawienia wolności;

2. czynu opisanego wyżej w pkt. II, stanowiącego przestępstwo z art. 157 § 2 k.k. i skazał go na karę roku pozbawienia wolności,
3. czynu opisanego wyżej w pkt. III, stanowiącego przestępstwo z art. 157 § 2 k.k. i skazał go na karę roku pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. wyżej orzeczone kary pozbawienia wolności połączono i wymierzono oskarżonemu F. S. karę łączną 10 lat pozbawienia wolności (pkt 4).

Sąd uznał również T. R. za winnego popełnienia:

5. czynu opisanego wyżej w pkt. IV, stanowiącego przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i skazał go na karę 5 lat pozbawienia wolności,
6. czynu opisanego wyżej w pkt. V, stanowiącego przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i skazał go na karę 10 lat pozbawienia wolności,

Na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. wyżej orzeczone kary pozbawienia wolności połączono i wymierzono oskarżonemu T. R. karę łączną 12 lat pozbawienia wolności (pkt 7).

Na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora na niekorzyść obu oskarżonych oraz obrońców F. S. i T. R., Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, wyrokiem z 7 października 2021 r., sygn. II AKa 93/20, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

A. w stosunku do oskarżonego F. S.:

1) w pkt. 1:

a) uznał oskarżonego za winnego tego, że w dniu 5 stycznia 2016 r. w S. woj. [...] działając wspólnie i w porozumieniu z T. R. wziął udział w pobiciu J. D. poprzez zadawanie mu ciosów w głowę oraz po całym ciele ze skutkiem w postaci spowodowania u pokrzywdzonego obrażeń ciała obejmujących rozległe liczne rany tłuczone, zasinienia i wylewy krwawe tkanek miękkich głowy i twarzy, mnogie zasinienia i otarcia naskórka tułowia i kończyn górnych, mnogie wylewy krwawe tkanek miękkich grzbietu i klatki piersiowej, wieloodłamowe otwarte złamanie i wgniecenie łuski kości potylicznej, złamanie kości podstawy czaszki, stłuczenie i rozerwanie mózgu, stłuczenie i rozerwanie mózdzku, krwiak podpajęczynówkowy i

dokomorowy, złamanie licznych żeber po stronie prawej, krwotok do jamy opłucnowej prawej i do jamy otrzewnowej, pęknięcie wnęki nerki prawej z krwiakiem zaotrzewnowym, pęknięcie płata prawego wątroby, złamanie wieloodłamowe łopatki i obojczyka prawego, złamanie wyrostków kolczystych kręgów piersiowych i wyrostka poprzecznego kręgu lędźwiowego, w następstwie których to obrażeń pokrzywdzony J. D. zmarł, przy czym czynu tego oskarżony dopuścił się będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w Leżajsku z dnia 25 lipca 2011 r., sygn. akt II K 197/11, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 25 listopada 2011 r., sygn. akt II Ka 491/11, w szczególności za umyślne przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w warunkach określonych w art. 64 § 2 k.k. na karę łączną 2 lat i 5 miesięcy pozbawienia wolności oraz w ciągu 5 lat po odbyciu tej kary w wymiarze przekraczającym rok pozbawienia wolności w okresie od dnia 20 września 2010 r. do dnia 20 lutego 2013 r., tj. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 158 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. — i za to na podstawie art. 158 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. skazał go na karę 8 lat pozbawienia wolności;

b) ustalił, że w dniu 5 stycznia 2016 r. w S. woj. [...] oskarżony działając wspólnie i w porozumieniu z T. R. dokonał kradzieży na szkodę J. D. pieniędzy w bliżej nieustalonej kwocie, nie mniejszej niż 300 zł, który to czyn stanowił wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. - i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. umorzył wobec oskarżonego postępowanie o ten czyn;

2) w pkt. 4 - wymiar kary łącznej wobec oskarżonego obniżył do 9 lat pozbawienia wolności;

B. w stosunku do oskarżonego T. R.:

1) w pkt. 6:

a) uznał oskarżonego za winnego tego, że w dniu 5 stycznia 2016 r. w S. woj. [...] działając wspólnie i w porozumieniu z F. S. wziął udział w pobiciu J. D. poprzez zadawanie mu ciosów w głowę oraz po całym ciele ze skutkiem w postaci spowodowania u pokrzywdzonego obrażeń ciała obejmujących rozległe liczne rany tłuczone, zasinienia i wylewy krwawe tkanek miękkich głowy i twarzy, mnogie zasinienia i otarcia naskórka tułowia i kończyn górnych, mnogie wylewy krwawe tkanek miękkich grzbietu i klatki piersiowej, wieloodłamowe otwarte złamanie i wgniecenie łuski kości potylicznej, złamanie kości podstawy czaszki, stłuczenie i

rozerwanie mózgu, stłuczenie i rozerwanie mózdzku, krwiak podpajęczynówkowy i dokomorowy, złamanie licznych żeber po stronie prawej, krwotok do jamy opłucnowej prawej i do jamy otrzewnowej, pęknięcie wnęki nerki prawej z krwiakiem zaotrzewnowym, pęknięcie płata prawego wątroby, złamanie wieloodłamowe łopatki i obojczyka prawego, złamanie wyrostków kolczystych kręgów piersiowych i wyrostka poprzecznego kręgu lędźwiowego, w następstwie których to obrażeń pokrzywdzony J. D. zmarł, przy czym czynu tego oskarżony dopuścił się będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w Leżajsku z dnia 25 lipca 2011 r., sygn. akt II K 197/11, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 25 listopada 2011 r., sygn. akt II Ka 491/11, w szczególności za umyślne przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz w ciągu 5 lat po odbyciu tej kary w wymiarze przekraczającym rok pozbawienia wolności w okresie od dnia 14 stycznia 2011 r. do dnia 10 kwietnia 2015 r., tj. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 158 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. - i za to na podstawie art. 158 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. skazuje go na karę 8 lat pozbawienia wolności;

b) ustalił że w dniu 5 stycznia 2016 r. w S. woj. [...] oskarżony działając wspólnie i w porozumieniu z F. S. dokonał kradzieży na szkodę J. D. pieniędzy w bliżej nieustalonej kwocie, nie mniejszej niż 300 zł, który to czyn stanowił wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. - i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. umorzył wobec oskarżonego postępowanie o ten czyn;

2) w pkt. 7 - wymiar kary łącznej wobec oskarżonego obniżył do 11 lat pozbawienia wolności;

W pozostałej części zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy.

Z kasacjami wystąpili obrońcy obu skazanych.

Obrońca skazanego F. S. zarzucił mające istotny wpływ na treść orzeczenia rażące naruszenie przepisów postępowania, tj.:

1. art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. polegające na braku należytego rozważenia a także braku odniesienia się przez Sąd do istotnych zarzutów zawartych w apelacji obrońcy skazanego dotyczących całkowicie dowolnej ocenie dowodów, tendencyjnie niekorzystnej dla skazanego, a także pominięcie faktów i okoliczności przemawiających na korzyść skazanego w szczególności przez:

- odmówienie częściowo wiary wyjaśnieniom skazanego F. S., w części, w której wskazał, iż nie przyznaje się do popełnienia zarzucanych mu czynów - podczas gdy wyjaśnienia te są szczere, spójne, logiczne, konsekwentne, a także korespondują z pozostałym materiałem dowodowym jaki zgromadzono w aktach niniejszej sprawy;
- bezpodstawne przyjęcie, iż zapisy kamer monitoringu w sklepie [...] oraz [...] tzw. u Z. z dnia 5 stycznia 2016 roku mają walor rozstrzygający w niniejszej sprawie;
- bezpodstawnym daniu wiary zeznaniom pokrzywdzonych W. F. oraz Z. O., a także świadka M. A. bez uwzględnienia faktu, iż świadek ten jest skonfliktowany ze skazanym F. S.;

2. art. 366 § 1 k.p.k. poprzez na braku należytego rozważenia zarzutów apelacji związanych z niewyjaśnieniem wszystkich istotnych okoliczności sprawy i bezzasadne zaniechanie przeprowadzenia eksperymentu procesowego z udziałem skazanych F. S. i T. R. oraz świadków F. S., J. P., I. K., M. A. oraz biegłego M. K. w celu odtworzenia zdarzenia z nocy 4/5 stycznia 2016r. i stwierdzenia czy w pomieszczeniu, w którym doszło do pobicia J. D. było na tyle miejsca aby oskarżeni mogli tego dokonać.

3. art. 413 § 2 pkt 1, art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. przez nierozważenie przy wyjaśnianiu podstawy prawnej wyroku odnośnie czynu art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 3 k.k. oraz art. 157 § 2 k.k. - definicji przestępstwa, unormowań zawartych w art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 3 k.k. oraz art. 157 § 2 k.k. oraz poglądów Sądu Najwyższego i nauki prawa karnego materialnego;

4. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. i art. 410 k.p.k. i art. 424 k.p.k., poprzez dokonanie oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób dowolny, bez respektowania zasad procesu, w tym przede wszystkim braku ukształtowania wydanego orzeczenia na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów bez uwzględnienia zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego niezbędnych przy dokonywaniu oceny całokształtu materiału dowodowego w sprawie, co miało ten wpływ na treść wydanego orzeczenia, że doprowadziło sąd do ustalenia, iż brak jest dowodów niepopelnienia przez skazanego zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu,

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku w stosunku do skazanego F. S. i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie celem ponownego rozpoznania.

Obrońca skazanego T. R. zarzucił rażąco obrazę przepisów postępowania, mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

1. art. 439 § pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej poprzez nienależytą obsadę Sądów obu instancji, o czym skazany dowiedział się w Zakładzie Karnym już po wydaniu wyroku przez Sąd Odwoławczy i jednocześnie zaniechanie przez Sądy obu instancji zbadania tej kwestii z urzędu, a także uniemożliwienie obiektywnego zbadania tej kwestii w ramach postępowania odwoławczego poprzez wyznaczenie do jego składu sędziego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., co spowodowało, że Sąd ten obiektywnie nie miał możliwości rzetelnego zbadania kwestii należytej obsady Sądu I instancji albowiem musiałby orzekać odnośnie okoliczności dotyczącej jednego z członków składu Sądu Odwoławczego tj. z naruszeniem zasady *nemo iudex in causa sua*, w wyniku czego doszło do naruszenia prawa strony do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy;
2. art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. polegające na niepoprawnej kontroli odwoławczej Sądu Okręgowego poprzez posłużenie się przy rozważaniu zarzutów apelacyjnych argumentacją niezgodną z regułami swobodnej oceny dowodów i tym samym bezzasadne zaaprobowanie dowolnej oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji i uznanie za prawidłowe błędnych ustaleń faktycznych będących wynikiem tej oceny, a skutkujących nieprawidłowym zastosowaniem przepisów prawa materialnego i przyjęciu na ich podstawie, że skazany T. R. dopuścił się zarzucanych mu czynów;
3. art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 175 § 1 k.p.k. poprzez nierozważenie części zarzutów apelacji oraz nie dość wnikliwe odniesienie się przez Sąd odwoławczy do innych zarzutów apelacji, czego dowodem było niepełne uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego

powielające argumentację Sądu I instancji, zwłaszcza w kwestii odmowy dania wiary wyjaśnieniom skazanego, gdzie Sąd odwoławczy, w sposób całkowicie nieuzasadniony przyjął, że skazany nie jest osobą wiarygodną albowiem korzystał z prawa do odmowy składania wyjaśnień bądź też nie wyjaśniał odnośnie okoliczności, które opisał w toku postępowania sądowego, co zdaniem obrony nie może stanowić rzeczowego uzasadnienia do przyjęcia, że skazany twierdzi nieprawdziwe skoro dane wyjaśnienia składa po zapoznaniu się ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, gdzie jednocześnie Sąd odwoławczy przyjmuje, że wersja skazanego jest prawdopodobna albowiem dopasowana do zgromadzonych w sprawie dowodów, co z kolei podważa ustalenia Sądów obu instancji w zakresie występowania w tej sprawie łańcucha poszlak prowadzącego do jedynego możliwego wniosku, że sprawcą czynu zabronionego na szkodę J. D. był skazany T. R.;

4. art. 433 § 2 w zw. z art. 410 k.p.k. polegające na uchybieniu prawidłowej kontroli odwoławczej poprzez nierozważenie możliwości uchybienia z art. 439 § pkt 2 k.p.k. polegającego na nienależytej obsadzie Sądu 1 instancji i zaniechania przez ten Sąd zbadania tej kwestii z urzędu.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie - w odniesieniu do skazanego T. R. - zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

W pisemnych odpowiedziach na obie kasacje prokurator wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona na korzyść skazanego F. S. okazała się skuteczna o tyle, że doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku z urzędu w zakresie czynów tego oskarżonego z art. 157 § 2 k.k. i umorzenia postępowania karnego w tym przedmiocie na podstawie art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 101 § 2 k.k.

Natomiast kasacja wniesiona na korzyść T. R. okazała się zasadna co do zarzutu naruszenia dyspozycji art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zakresie składu Sądu odwoławczego, skutkując koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku odnośnie tego oskarżonego w całości, jak również co do oskarżonego F. S., w zakresie czynu

zakwalifikowanego z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 3 k.k. w z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i przekazania sprawy w tak określonym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Odnosząc się do zaistnienia bezwzględneho powodu odwoławczego w zakresie czynów przypisanych oskarżonemu F. S. z art. 157 § 2 k.k. (ściganych z oskarżenia prywatnego – art. 157 § 4 k.k.) wskazać należało, że zgodnie z treścią art. 101 § 2 k.k. karalność przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego ustaje z upływem roku od czasu gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy, nie później jednak niż z upływem 3 lat od czasu jego popełnienia. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem roczny okres przedawnienia liczony od momentu dowiedzenia się przez pokrzywdzonego o osobie sprawcy przestępstwa, wiąże też prokuratora, który może objąć takie przestępstwo ściganiem przed upływem terminu 3 lat, ale zarazem przed upływem roku od czasu, gdy pokrzywdzony powziął wiadomość o osobie sprawcy (terminy przedawnienia określone w art. 101 § 2 k.k. i art. 102 k.k. należy bowiem stosować również wtedy, gdy dojdzie do objęcia przestępstwa prywatnoscargowego ściganiem z urzędu w trybie art. 60 § 1 k.p.k. – zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 23 kwietnia 2008 r., V KK 5/08; z 9 stycznia 2019 r., V KK 427/18 i z 30 listopada 2021 r., IV KK 103/20).

Odnosząc te wywody do okoliczności niniejszej sprawy wskazać należało, że F. S., obok przestępstwa popełnionego na szkodę J. D., ostatecznie zarzucono i przypisano popełnienie także dwóch czynów kwalifikowanych z art. 157 § 2 k.k., które miały zostać popełnione na szkodę W. F. i Z. O. w bliżej nieustalonym dniu pomiędzy początkiem sierpnia a wrześniem 2015 r. Oceny w tym zakresie poczynione zostały w ramach postępowania przygotowawczego wszczętego w zakresie czynu kwalifikowanego wstępnie z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k., którego następstwem był zgon J. D. (k. 216 akt II K 218/17). W postępowaniu tym, w dniu 29 stycznia 2016 r. został przesłuchany w charakterze świadka W. F., który początkowo nie ujawnił przestępstwa popełnionego na jego szkodę przez F. S. (k. 397-398). Po raz kolejny wskazany świadek został przesłuchany w dniu 14 września 2016 r. i wtedy zeznał, że w 2015 roku chyba we wrześniu padł ofiarą przemocy ze strony F. S., przez którego został pobity, doznając określonych obrażeń ciała. Stwierdził, że wcześniej nie zgłaszał tego zdarzenia z obawy przed zemstą sprawcy. Zeznał

również, że w tym samym dniu został pobity przez tego samego sprawcę także Z. O. Świadek W. F. nie żądał ścigania karnego sprawcy tego czynu (k. 881-883).

Z. O. został przesłuchany w dniu 28 września 2016 r. i zeznał, że w 2015 r. z końcem lata lub z początkiem jesieni został pobity przez F. S. i nie zgłaszał tego faktu na Policji bojąc się ponownego pobicia. Świadek nie wnosił o ściganie karne sprawcy tego czynu (k. 895-897).

Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2017 r. prokurator objął ściganiem z urzędu czyny z art. 157 § 2 k.k. (a więc ścigane co do zasady z oskarżenia prywatnego, vide art. 157 § 4 k.k.), którymi pokrzywdzeni zostali, w bliżej nieustalonym dniu miesiąca września 2015 r. W. F. i Z. O. (k. 1023).

Natomiast postanowieniem z dnia 9 czerwca 2017 r. prokurator przedstawił F. S. m.in. zarzuty popełnienia dwóch czynów kwalifikowanych z art. 157 § 2 k.k. w bliżej nieustalonym dniu września 2015 r. na szkodę W. F. i Z. O. (k. 1042).

Bezsporne jest, że obaj pokrzywdzeni dowiedzieli się o osobie sprawcy w momencie, w którym miało dojść do popełnienia przestępstw na ich szkodę (jednego, tego samego dnia 2015 roku). Jednak pokrzywdzeni nie tylko nie byli jednak w stanie wskazać precyzyjnie daty zdarzeń, ale nie byli również w pełni zgodne ich opisy orientacyjne. Kierując się opisem prawomocnie przypisanych przestępstw z art. 157 § 2 k.k. wynikającym z wyroku, gdzie – za aktem oskarżenia – przyjęto, że zostały one popełnione „w bliżej nieustalonym dniu pomiędzy początkiem sierpnia a września 2015 roku”, jak również wykorzystując zasadę wynikającą z art. 5 § 2 k.p.k. należało przyjąć, że roczny okres przedawnienia karalności tych czynów, przewidziany w art. 101 § 2 k.k. *in princ.* k.k., upłynął najpóźniej z dniem 1 sierpnia 2016 r.

Nie było więc możliwe skuteczne ściganie czynów przypisanych temu oskarżonemu, jako że doszło do przedawnienia ich karalności. W sprawie nie doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia, gdyż pokrzywdzeni o popełnionych na ich szkodę przestępstwach zrelacjonowali po raz pierwszy już po upływie rzeczowego rocznego terminu przedawnienia. W tej sytuacji objęcie przez prokuratora - postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2017 r. - ściganiem z urzędu tych czynów nie mogło wywołać żadnego skutku, w szczególności nie mogło doprowadzić do wydłużenia okresu przedawnienia w oparciu o art. 102 k.k. (w brzmieniu do 30.09.2023 r.). Do skutecznego objęcia ściganiem tych czynów mogło bowiem dojść

tylko wtedy, gdy karalność przestępstwa prywatnoskargowego nie uległa jeszcze przedawnieniu, a więc gdy sam pokrzywdzony mógł je nadal skutecznie ścigać. Zatem już na etapie wyrokowania przed sądem pierwszej instancji doszło do przedawnienia karalności czynów z art. 157 § 2 k.k. zarzuconych F. S. Fakt ten nie został dostrzeżony przez Sąd odwoławczy. W takich okolicznościach sprawy, uznając zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 101 § 2 k.k. należało uchylić zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok sądu pierwszej instancji odnośnie do oskarżonego F. S. w zakresie czynów z art. 157 § 2 k.k. i postępowanie karne o te czyny umorzyć z uwagi na upływ terminu przedawnienia ich karalności.

Odnośnie wskazanej na wstępie rozważań zasadności zarzutu kasacji obrońcy oskarżonego T. R. dotyczącego nienależytej obsady składu Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, który rozpoznał apelacje wniesione przez obrońców obu oskarżonych oraz prokuratora, podnieść należało, że ustalenie Sądu Najwyższego miało swoją podstawę w teście niezawisłości i bezstronności przeprowadzonym wobec sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie G. Z. Dokonując oceny przebiegu drogi zawodowej sędziego, okoliczności towarzyszących jego powołaniu na urząd sędziego, stosunku do zmian wprowadzonych w ustroju sądów powszechnych po 2017 r., Sąd Najwyższy wziął pod uwagę rozważania zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2023 r., III KK 39/23, które w pełni podzielił.

Sędzia G. Z. powołany został do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie postanowieniem Prezydenta RP z dnia 10 grudnia 2020 r., nr [...] (M.P. 2021.37), na wniosek zawarty w uchwale KRS Nr [...] z dnia 17 czerwca 2020 r.

W pierwszym rzędzie podnieść należało, że sędzia G. Z. konsekwentnie wspierał kandydatury do niekonstytucyjnego organu jakim jest od 2018 r. Krajowa Rada Sądownictwa. Na ukształtowanie tego organu w sposób sprzeczny z wymogami konstytucyjnymi, pozostawanie tego organu w zależności od władzy wykonawczej i ustawodawczej, skutkujące wadliwością procesu awansu sędziów, wskazywano w uchwale składu połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20. W pkt 2 uchwały stwierdzono, że „ nienależyta obsada sądu w rozumieniu

art. 439 § 1 k.p.k. albo sprzeczność w składzie sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (D. U. z 2018 r., poz.3), jeżeli wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach sprawy, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie prawa człowieka i podstawowych wolności. Treścią tej uchwały Sąd Najwyższy jest związany. Zaprezentowany pogląd, że Krajowa Rada Sądownictwa nie jest organem niezależnym od władzy wykonawczej i ustawodawczej, a tym samym nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje art. 187 ust. 1 Konstytucji RP wyrażony też został w orzeczeniach trybunałów międzynarodowych – Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – (zob. wyroki ETPCz z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce [skarga nr 43447/19], z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce [skargi nr 49868/19 i 57511/19] oraz wyrok TSUE z dnia 15 lipca 2021 r. C – 791/19).

Kontynuując rozważania dotyczące okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego G. Z. na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego podnieść należało, że tenże w 2018 r. podpisał listę poparcia dla kandydatury do KRS sędziego R. P., a więc osoby co do której poważne zastrzeżenia wysunięte zostały przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Apelacyjnego w Krakowie w uchwale z dnia 6 marca 2023 r. w związku z jego delegacją do tego Sądu oraz ubieganiem się przez niego na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Powyższe kontrowersje były konsekwencją ujawnienia w mediach sprawy egzaminu na aplikację sędziowską córki sędziego Trybunału Konstytucyjnego – byłego posła PIS, w którym to wątku pojawiła się również osoba sędziego G. Z.

Z kolei w r. 2022 r. sędzia G. Z. podpisał listę poparcia do KRS dla R. P., wówczas sędziego Sądu Rejonowego w Jarosławiu delegowanego do Sądu

Apelacyjnego w Rzeszowie i jednocześnie wyznaczonego przez Ministra Sprawiedliwości – w niestosowanym dotąd trybie – na stanowisko Prezesa tego Sądu. Wskazane zachowanie sędziego świadczy o pełnym poparciu dla przeprowadzanych od 2017 r. niekonstytucyjnych zmian w sądownictwie, których myślą przewodnią było ograniczenie niezależności sądów i pełne podporządkowanie ich innym władzom. W kontekście tej akceptacji należało spojrzeć inaczej na fakt wyznaczenia go w dniu 9 listopada 2018 r. na stanowisko Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie przez pełniącego obowiązki Prezesa Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego J. M.. Przyjęcie tej funkcji, inaczej niż objęcie obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego, którym sędzia G. Z. został od dnia 27 czerwca 2018 r., nie był obowiązkiem sędziego i dlatego nakazuje krytycznie ocenić takie postąpienie w kontekście jego niezawisłości i bezstronności. Niewątpliwie jest, że w tym czasie powszechnie zgłaszane były istotne zastrzeżenia do statusu Izby Dyscyplinarnej jako organu ustanowionego w strukturze sądownictwa, ale w sposób, który pozwalał określać go mianem „sądu specjalnego”. Zastrzeżenia te wyrażone zostały we wskazanej uchwale 3 Izb Sądu Najwyższego, która w tym zakresie wdrażała standard oceny niezależnego sądu wyznaczony przez TSUE w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18 (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22).

Wskazane okoliczności, a więc przystąpienie przez sędziego do wadliwej procedury awansowej i to do sądu usytuowanego najwyżej w strukturze sądów powszechnych, w powiązaniu z przyjęciem funkcji Prezesa Sądu Dyscyplinarnego oraz poparciem kandydatur do niekonstytucyjnego organu, zależnego od władzy wykonawczej i ustawodawczej, pozwoliła na stwierdzenie, że z uwagi na te uwarunkowania związane z osobą sędziego G. Z., udział tego sędziego w składzie sądu rozpatrującym wniesione apelacje, nie zapewniał prawa do sądu niezawisłego i niezależnego, ustanowionego ustawą w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Obiektywny obserwator mógł w tych okolicznościach powziąć przekonanie o związaniu sędziego z władzą wykonawczą wykraczającym poza stosunki o charakterze służbowym.

Odnosnie zarzutu zawartego również w kasacji obrońcy oskarżonego T. R. dotyczącego nienależytej obsady sądu pierwszej instancji przez udział w jego

składzie sędzi W. Z., stwierdzić należało, że dostępne informacje co do przebiegu kariery zawodowej, zaangażowania społecznego sędzi, pozwoliły na pozytywne zweryfikowanie jej w kontekście zachowania przez nią niezawisłości i bezstronności w orzekaniu.

Rozpoznanie pozostałych zarzutów zawartych w kasacjach obrońców oskarżonych okazało się w tej sytuacji procesowej bezprzedmiotowe.

Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu orzeczenia Sądu Najwyższego wykazująca trafność jednego z zarzutów kasacji obrońcy oskarżonego T. R., skutkowałą koniecznością uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w odniesieniu do tego oskarżonego w całości, a co do oskarżonego F. S. w pozostałym zakresie, po uwzględnieniu rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego w zakresie czynów z art. 157 § 2 k.k. i przekazania sprawy w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie.

Przystępując do ponownego rozpoznania sprawy, Sąd odwoławczy powinien w pierwszym rzędzie rozważyć należytość obsady sądu. Procedując w przedmiocie wniesionych środków odwoławczych Sąd powinien również rozważyć - w płaszczyźnie art. 101 § 2 k.k. - prawidłowość kumulatywnej kwalifikacji czynu popełnionego przez T. R. w dniu 13 grudnia 2015 r. na szkodę J. D. również z art. 157 § 2 k.k.

Kierując się tymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

Jerzy Grubba Paweł Wiliński Marek Pietruszyński

[PGW]